

DE LA SPECTACOL LA PATRIMONIU

MUZEUL DE PĂPUȘI FWB

Geneza unei colecții

Centrul de Marionete al Federației Valonia-Bruxelles (FWB), muzeul acestuia și Créa-Théâtre sunt găzduite într-o clădire excepțională: un conac neoclastic ridicat la începutul secolului al XIX-lea într-un cadru înverzit, situat chiar în inima orașului Tournai¹.

În anii 1980, orașul Tournai a cumpărat proprietatea, care cuprindea de asemenea curtea interioară, un parc, grajduri, garaje, casa administratorului și o grădină de iarnă. Câțiva ani mai târziu, Créa-Théâtre (o companie de teatru de marionete fondată de Francis Houtteman) se instala acolo și, la cererea orașului, fonda Centrul de Marionete. După mai multe lucrări de amenajare, Créa-Théâtre inaugura, în septembrie 1986, un loc permanent de valorificare, promovare, distribuție și formare pentru artele păpușii, dând o nouă viață acestei reședințe rămasă de mult timp nelocuită.

Primele piese din colecție au fost reunite începând cu 1983, când Créa-Théâtre a organizat, la Bruxelles, o primă expoziție de păpuși reprezentative pentru comunitatea de limba franceză. Această expoziție a reunit teatrele de marionete în activitate la acel moment și a prezentat atât personaje tradiționale, cât și marionete moderne. Devenită itinerantă, expoziția a făcut turul lumii purtând cu mândrie steagul acestei arte, atât de caracteristice regiunilor noastre, în multe părți ale lumii, inclusiv Statele Unite, Asia, numeroase țări din Europa. Aceste turnee nu numai că au încurajat realizarea unui număr mare de noi contacte, dar au facilitat și descoperirea unei mari varietăți de marionete în fiecare dintre țările vizitate.

Una dintre misiunile Centrului de Marionete al Regiunii Valonia a fost și crearea la Tournai a unei colecții permanente de marionete din toată lumea. Timp de aproape douăzeci de ani, cu resurse limitate și subvenționare regională, Centrul a continuat să organizeze expoziții temporare și să-și îmbogățească colecțiile prin întâlniri și oportunități.

Odată cu recunoașterea în mod oficial a valorii patrimoniale a Centrului, în anul 2008, prin Decretul Muzeelor a Regiunii, a fost transformat în

Muzeul de Artă a Marionetei, iar datorită calității activității prestate s-a ajuns la creșterea valorii colecțiilor sale și a profesionalizării activității muzeale. Astăzi, colecția Muzeului este formată din peste 3.000 de marionete.

Marionete ale lumii, între pământ și cer

Deschis publicului de marți până duminică, Muzeul propune o descoperire a colecțiilor sale sub forma unei expoziții permanente intitulată „Păpușile lumii, între pământ și cer”. Prezentând peste 450 de obiecte, expoziția permite prezentarea majorității tehnicilor de manipulare ale artei marionetistului: păpuși pe mână, marionete cu fire sau coarde, păpuși cu tijă, păpuși la masă, păpuși de umbre, păpuși sculpturi sau manechine, marote, păpuși pentru desene animate, care datează din secolul al XIX-lea până astăzi. Partea este dedicat păpușilor din Europa și Africa, în timp ce marionetele asiatice sunt expuse la etaj.

Prima sală a Muzeului este atribuită Créa-Théâtre. Apoi, publicul descoperă diversitatea materialelor folosite în arta păpușilor printr-o vitrină *matériauthèque*². Găzduind biblioteca (un centru de documentare format din peste 5.000 de titluri), următoarea sală prezintă și evoluția păpușii de la mână la ecran (marote de televiziune și păpuși din filmul de animație). În ultima sală sunt expuse păpușile europene cu tijă. În rotundă, un spațiu de tranziție cu o magnifică scară sarazină, sunt prezentate câteva practici ale artei de marionete africane. În ceea ce privește diferitele camere de la primul etaj, acestea oferă vizitatorilor posibilitatea de a face o călătorie prin arta păpușilor, în special în India, China, Myanmar (Birmania), Thailanda, Vietnam, Japonia sau Indonezia.

În mai multe săli de expoziție, avem grijă să prezentăm și alte obiecte constitutive ale teatrului de păpuși: fragmente de decor, costume, accesorii, recuzită... Mai mult, pentru a face Muzeul plin de viață și educativ, am adăugat recent în sălile noastre marionete pe care publicul le poate manipula. Copiii au ocazia să experimenteze cu diferite păpuși pe mână, păpuși cu tije, marionete cu fire și păpuși de umbre.

europa

Fragmente dintr-o colecție care face înconjurul lumii și traversează secolele

asia

Moduri de achiziție

Fie prin donații, moșteniri, depozite sau câteva achiziții excepționale, colecția de păpuși a Muzeului nu încetează a se completa. În ultimii ani, donațiile și ofertele pentru păstrare s-au înmulțit în mod deosebit. Piese achiziționate fac posibilă expunerea noilor materiale folosite, a tehnicilor de fabricație și manipulare, dar și tradițiile altor regiuni ale lumii. Odată repertoriate, urmare a lucrărilor de inventariere și expunere, ele prelungesc, în timp, călătoria vizitatorilor în jurul diversității teatrului de păpuși.

De asemenea, Muzeul încearcă să umple golurile din colecțiile sale prin crearea de legături cu profesioniștii și instituțiile recunoscute din domeniul păpușilor și marionetelor. Pentru aceasta, Muzeul a înființat, de exemplu, proiectul „Connexions collections” care vizează să permită schimburi (împrumuturi pe termen mediu sau lung) cu Maison Internationale des Arts de la Marionnette, din Montreal (MIAM). Sperăm ca această relație cu MIAM să ne permită, printre altele, să cunoaștem alți actori marionetiști și astfel să ne îmbogățim colecțiile cu piese din America de Nord.

Muzeul este, de asemenea, deschis creațiilor actuale. Recent, am achiziționat, spre exemplu, piese de la companii belgiene (Une Tribu Collectif) și franceze (Théâtre de la Licorne). În urma unei expoziții organizată la Centrul Marionetei, în 2021, de către artistul cercetător Zaven Paré (specialist în mecanică, optică, pneumatică, electronică, robotică), acesta a decis să depună (pentru o perioadă nedeterminată) la Muzeul nostru o marionetă electronică din instalația *Der Jasager*.

Gestionarea conservării și a colecțiilor

Piesele care nu sunt expuse se păstrează în depozitele situate la etajul doi al clădirii. Decorurile, la rândul lor, sunt depozitate în clădirea vechilor grajduri. Fiind în formă de U, depozitele sunt împărțite în două spații: primul fiind dedicat în principal marionetelor de la Créa-Théâtre, al doilea păstrează restul patrimoniului. Un al treilea spațiu servește drept zonă de carantină pentru piesele nou achiziționate și/sau pentru cele care necesită o restaurare amănunțită.

În afară de câteva dulapuri metalice (ideal din punct de vedere al conservării preventive), depozitele constau în principal din dulapuri din lemn (lăzi pentru păpușile cu tije mari; dulapuri cu sertare mari și mici pentru păpușile pe mână, păpuși cu tije, sârmă...; dulapuri plan pentru păpuși de umbră).

Toate piesele Muzeului sunt inventariate folosind software-ul intern: FileMakerPro. Din 2021, Muzeul s-a alăturat Proscitec, o rețea de companii și profesioniști care se angajează să facă cunoscută publicului istoria meseriilor din nordul Franței și teritoriile înveci-

Ohatsu și Tokubei (Sonezaki Shinju)
Maestrul Kanroku și Amari Yōichirō,
Osaka, Japonia
păpuși Bunraku
Colecția FWB, depozitată la Muzeul de Artă a Marionetei

nate. Proscitec a dezvoltat un instrument de inventar, precum și un site web care permite utilizatorilor de Internet să consulte jurnalele, resursele și colecțiile membrilor rețelei.

Ediții și distribuire a colecțiilor

Divizia editorială a Muzeului este împărțită în două colecții: „Puppets – State of play” (Lansman Publisher) și „Discovery notebook” (Editions Center de la Marionnette de la FWB). În plus, o carte frumoasă care atestă bogăția colecțiilor noastre a fost publicată împreună cu edițiile Wapica, în 2013: *Marionetele. Între pământ și cer. Patrimoniul Muzeului de Arte a Marionetei*.

Printre altele, Muzeul își propune să-și difuzeze colecțiile și pe internet. Datorită site-ului web Proscitec, colecțiile Muzeului sunt accesibile profesioniștilor, precum și publicului larg. În plus, din 2011, Muzeul de Artă a Marionetei a profitat de Planul Pep’s (Conservarea și Exploatarea Patrimoniului) pentru a-și digitaliza colecțiile. În prezent, aproximativ 1.535 de piese au fost deja digitalizate, dintre care 1.082 de piese sunt vizibile pe site-ul: www.numeriques.be

În sfârșit, din 2020, sălile expoziției permanente a Muzeului precum și rezervele colecțiilor pot fi vizitate virtual prin intermediul proiectului „Behind The Museum”, înființat de asociația non-profit Muzee și Societate din Valonia (MSW).

Aceste acțiuni de diseminare urmăresc să facă bogatul nostru patrimoniu de păpuși accesibil cât mai multor oameni, aici sau în altă parte...

Traducerea din limba franceză

Zomir DIMOVICI

Note:

1 Unul din cele mai importante orașe ale Regiunii Valonia.

2 „matériauthèque” – spațiu de prezentare, informare, un spațiu de cercetare în jurul materialelor și al proceselor de transformare a acestora.

* **Françoise Flabat** este artist păpușar, director al Centre de la Marionnette și curator al Musée des arts de la Marionnette al Fédération Wallonie-Bruxelles, din Tournai. Împreună cu Francis Houtteman a fondat în 1978 compania de teatru de animație Créa-Théâtre. În 1986, compania s-a stabilit în Tournai unde acum rezidă Centre de la Marionnette.

* **Robin Legge** este manager de proiect, animator și responsabil pentru colecțiile și centrul de documentare de la Centre de la Marionnette al Fédération Wallonie-Bruxelles, din Tournai, Belgia și al Muzeului artelor marionetelor, asociat acestuia. Este absolvent al programului de Istoria artei și arheologie, cu accente pe muzee și conservarea patrimoniului mobil, al Universității Libere din Bruxelles.